

Nr 49

Utlåtande i anledning av väckta motioner om flyttning av Villingsbergs skjutfält i Kilsbergen.

(1:a avd.)

I två likalydande vid 1966 års riksdag väckta motioner, den ena inom första kammaren av herr *Wirmark m. fl.* (I: 378) och den andra inom andra kammaren av herr *Allard m. fl.* (II: 443), har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om att Villingsbergs skjutfält i Kilsbergen ersättes av motsvarande anläggning på annan plats.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 443.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från *överbefälhavaren, länsstyrelsen i Örebro län* och *försvarets fastighetsnämnd*. Överbefälhavaren har inhämtat yttrande av chefen för armén; länsstyrelsen av länsarkitektkontoret i Örebro län och av drätselkammaren i Örebro stad, vilken senare inhämtat idrottsintendentens yttrande. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Av chefens för armén yttrande i ärendet framgår bl. a. att, om verksamheten vid Villingsbergsfältet skulle flyttas, frågan om skjutmöjligheterna för artilleriet och I 3 måste prövas på nytt. För den militära utbildningen vore en flyttning av verksamheten icke möjlig utan betydande olägenheter och stora kostnader. Vidare framhåller arméchefen, att ett gemensamt utnyttjande av mark för stridsskjutningar och för fritidsändamål icke är lämpligt samt att mark för fritidsändamål torde vara möjlig att erhålla inom andra delar av Kilsbergen. Det erinras om att skjutfältet endast omfattar en femtedel av Kilsbergens sammanlagda yta.

Överbefälhavaren har i sitt yttrande uttalat, att han helt biträder de av arméchefen framförda synpunkterna ävensom framhållit, att de aktualiserade förhållandena ingå i överbefälhavarens utredningsuppdrag jämlikt försvarsdepartementets ämbetsskrivelse den 27 maj 1966.

Enligt återopade ämbetsskrivelse har försvarsministern uppdragit åt överbefälhavaren att under medverkan av försvarsgrenscheferna och fortifikationsförvaltningen utföra vissa undersökningar rörande den nuvarande

lokaliseringen av militära etablissemang med hänsynstagande till bl. a. den samhälleliga utvecklingen, framför allt tätorternas expansion.

Länsstyrelsen i Örebro län har föreslagit en utredning för prövning av frågan om flyttning av skjutfältet till annan plats, alternativt undersökning om ej en minskning av detsamma vore möjlig.

Försvarets fastighetsnämnd ifrågasätter om icke behovet av fritids- och rekreationsområden inom Örebroregionen utan alltför stora olägenheter kan tillgodoses utan att därvid behöver tillgripas en så omfattande och med vittgående följder förenad åtgärd som att ersätta Villingsbergs skjutfält med ett skjutfält på annan plats. Enligt nämnden torde det inom regionen finnas tillgång till mycket stora markområden, som synas väl lämpade för friluftsliv och som icke äro berörda av någon militär övningsverksamhet.

Nämnden har i anledning av interpellation vid 1966 års riksdag berört frågan om förflyttning av Livregementets grenadjärers övningsläger vid Falkasjön till annan plats i syfte att justera skjutfältets östra gräns till förmån för det utanförliggande fritidsområdet. Huruvida möjligheter härtill föreligga utan att väsentligt försämra övningsmöjligheterna vid såväl artilleri- som infanteriskjutningar vore enligt nämnden en fråga, som icke kunde avgöras utan en ingående utredning. Nämnden vore för sin del beredd att — därest en sådan utredning befundes påkallad — verkställa densamma.

Med hänsyn till vad de militära myndigheterna och försvarets fastighetsnämnd anfört anser utskottet sig böra avstyrka motionärernas förslag om flyttning av Villingsbergs skjutfält. Däremot kan det i anslutning till vad fastighetsnämnden uttalat finnas anledning att närmare pröva frågan om möjligheterna till ändrad gränsdragning av skjutfältets östra del till förmån för det utanförliggande fritidsområdet. Utskottet vill därför föreslå, att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t uppdrager åt fastighetsnämnden att verkställa sådan utredning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 378 och II: 443, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt försvarets fastighetsnämnd att verkställa utredning rörande möjligheterna till ändrad dragning av Villingsbergs skjutfältets östra gräns till förmån för det utanförliggande fritidsområdet.

Stockholm den 4 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 48.

Bilaga

Yttranden över motionerna I: 378 och II: 443

Överbefälhavaren (14.9.1966)

Överbefälhavaren biträder helt de av arméchefen framförda synpunkterna. Överbefälhavaren vill dessutom framhålla att de förhållanden, som aktualiserats, ingår i överbefälhavarens utredningsuppdrag jämlikt FÖD äs 27/5 1966.

Chefen för armén (2.9.1966)

Då Villingsbergsfältet förvärvades 1943 (proposition 1943: 250) i samband med att A 9 sattes upp, diskuterades ytterligare två alternativ nämligen Älvdalen samt Hede i Härjedalen. I de olika undersökningar, som utfördes då, konstaterades att Villingsberg borde förvärvas av olika skäl, bl. a. på grund av de större avstånden till Älvdalen och Hede. Dessa avstånd skulle ge en ogynnsam driftsekonomi och innebära stora tidsförluster. Dessa motiv äger alltså giltighet och har genom den utveckling som ägt rum sedan 1943 fått ökad vikt.

1959 års skjutfältsutredning behandlade bl. a. frågorna om skjutfälten i Prästtomta, Villingsberg och Älvdalen. I prop. 1961: 123 anfördes bl. a. att Älvdalsfältet skall utnyttjas för en del av A 9 skjutningar samt att A 1 behov av skjutfält därigenom kan tillgodoses genom utnyttjande av Villingsberg. En förutsättning för dessa åtgärder var även att ArtSS förflyttades till Älvdalen.

A. Nuvarande utnyttjande. Konsekvenser av en flyttning av fältet

Villingsbergsfältet utnyttjas f. n. dels som artilleriskjutfält av A 1 och A 9, dels som övnings- och skjutfält av I 3. Det är belagt under huvuddelen av året.

A 9 genomför en stor del av sin utbildning vid Villingsberg. Andra skjutningar förläggs till Älvdalens skjutfält, främst sådana, som bedrivs i större enheter och såsom samövningar med andra förband. Avståndet — ca 35 mil — gör det emellertid icke möjligt att förlägga ytterligare övningar dit.

A 1 är helt hänvisat till Villingsberg, utom beträffande vissa skjutningar i samband med InfSS utbildning, vilka förläggs till Prästtomta. I prop. 1961: 123 angavs av föredragande departementschefen att Prästtomta icke var avsett såsom artilleriskjutfält.

Även andra artilleriförband utnyttjar tidvis Villingsberg för sina mest utrymmeskrävande skjutningar. Detta gäller bl. a. A 6, som annars huvudsakligen bedriver sin skjututbildning vid Skillingaryd. Till detta fält är emellertid även A 3 hänvisat för stora delar av sina skjutningar.

I 3 är för sina samtliga skjutningar och huvuddelen av sina förbandsövningar helt hänvisat till Villingsberg.

Konsekvenserna av en flyttning av Villingsbergs skjutfält blir därför

1. A 9 lokalisering i Kristinehamn måste ev. omprövas eftersom ett tillräckligt stort skjutfält i dess närhet torde bli svårt att förvärva.

2. A 1 måste tillföras ett nytt skjutfält. Ev. kan detta ske genom utvidgning av Prästtomta.

3. För I 3 behov erfordras ett nytt övnings- och skjutfält.

4. Skjutfältet i Skillingaryd kan behöva utvidgas.

B. Behovet av mark för fritidsändamål

Det är icke lämpligt att utnyttja skjutfält såsom fritidsområden. Det är förenat med vissa risker att vistas inom dessa fält framför allt för personer med bristande insikt om bl. a. sättet att handha blindgångare.

De diskussioner, som skett om civilt nyttjande av Villingsbergsfältet, tyder på att huvudfrågan — fritidsområde för Örebroregionen — inte kan lösas genom smärre justeringar av skjutfältsgränsen. Skolungdomsproblemet, som varit föremål för diskussion i annat sammanhang, torde i och för sig vara ringa jämfört härmed.

Hela Kilsbergen utgör ett lämpligt fritidsområde. Skjutfältet omfattar endast en femtedel av Kilsbergens sammanlagda yta. De anläggningar för friluftsliv, som fanns före förvärvet av skjutfältet, var belägna utanför fältet, vilket då ansågs vara av sekundär betydelse för friluftsverksamheten.

Från fritidssynpunkt lämpliga områden finns bl. a. även söder om E 18 inom Kilsbergens södra del. Vägsystemet inom detta område är icke lika väl utvecklat som inom skjutfältet.

Det syns angeläget att berörda myndigheter tar upp frågan om ett utvidgat utnyttjande av detta södra område för fritidsändamål. Därigenom torde huvuddelen av fritidsintressena kunna tillgodoses.

C. Sammanfattning

1959 års skjutfältsutredning byggde sina förslag på att Villingsbergsfältet stod till förfogande. Om detta fält utgår måste frågan om skjutmöjligheterna för artilleriet och I 3 prövas på nytt.

För den militära utbildningen är en flyttning av verksamheten från Villingsbergsfältet icke möjlig utan att betydande olägenheter och stora kostnader uppstår.

Ett gemensamt utnyttjande av mark för stridsskjutningar och för fritidsändamål är icke lämpligt.

Mark för fritidsändamål för Örebroregionen torde vara möjlig att er hålla inom andra delar av Kilsbergen.

Länsstyrelsen i Örebro län (13.9.1966)

Länsstyrelsen vitsordar behovet av ytterligare mark för friluftssändamål inom Örebro-området. Länsstyrelsen tillstyrker därför en utredning för prövning av frågan, om skjutfältet kan flyttas till annan plats. Om en flyttning ej anses kunna äga rum, bör undersökas, om ej en minskning av skjutfältet kan ske, förslagsvis så att delen öster om en linje genom sjöarna L. Noren och St. Ymningen frigöres.

Länsarkitektkontoret i Örebro län (12.9.1966)

Enligt den statliga utredningen beträffande friluftslivet i Sverige kan i fråga om behovet av områden för friluftslivet anges vissa riktlinjer enligt följande.

Friluftslivets totala volym kommer antagligen att fördubblas inom något decennium. Organiserandet av anläggningar för friluftslivets tillgodoseende på lång sikt måste söka möta differentierade behov. Dels skall områden och anläggningar i hemortens närhet iordningställas. Närområdena blir av begränsad omfattning och syftar till att tillgodose olika slag av dagligen återkommande fritidsaktiviteter. Dels bör dessa närområden kompletteras med andra områden på sådant avstånd från hemorten, att de kan vara lämpliga mål för dagsutflykter. Dessa utflyktsmål bör innehålla strövområden i en kvalificerad och orörd natur med lämpliga bad- och fiskevatten. Sådana naturtillgångar kompletteras med anordningar och anläggningar för ett rikt differentierat friluftsliv. I stort sett har utredningen utgått från att det rörliga friluftslivet under veckoslutledigheten kan godta ett tidsavstånd på 1 timma mellan bostadsorten och utflyktsmålet. Kilsbergssluttningen kan nås på en halvtimme från de flesta av tätorterna inom centrala delarna av Örebro län, och terrängavsnittet ifråga torde i mycket hög grad svara mot kraven på ett kvalificerat friluftsområde. Dock inskränker Villingsbergs skjutfält avsevärt utnyttjandemöjligheterna, genom att skjutfältsgränsen är dragen i övergången mellan högplatån och den kraftigt markerade ostsluttningen.

Vid en bedömning av den betydelse för friluftslivet, som skall tillmätas Kilsbergen, faller i ögonen i första hand den rika naturtillgången för olika friluftaktiviteter; stora strövområden tämligen fredade från bebyggelse, möjligheter till bad och fiske i ett källsjösystem utan vattenföroreningar, samt ovanligt lämplig skidterräng. Härtill kommer det ringa avståndet till friluftskonsumenterna på den tätbefolkade närkesslätten och i städerna Örebro, Karlskoga och Kumla.

Som ytterligare en faktor i bedömningen tillkommer att de lägre sluttningarna med rik, kalkbetingad vegetation, erbjuder mycket gynnsamma bebyggelseförutsättningar. Denna lägre sluttning är delvis utnyttjad för permanentbebyggelse och kan väntas dra till sig ytterligare bebyggelse i framtiden. Kilsbergen kan sålunda ha betydelse även som närområde för denna bebyggelse. Genom beskaffenhet och läge är det dock framförallt ett område av primär betydelse för friluftslivet i Örebrotrakten. (Se karta över friluftslivets intresseområden i centrala delarna av Örebro län, bil. 1.)¹

Över den östra Kilsbergssluttningen sträcker sig ett redan utbyggt rikt förgrenat nät av skid- och vandringsleder, från Mogetorp i nordost till Lekenområdet i sydväst. I anslutning härtill har olika organisationer uppfört en rad replipunkter för friluftslivet i form av fritidsgårdar, raststugor, semesterhem och föreningsgårdar, såsom t. ex. Mogetorp, Kilsbergsstugan, Annaboda, Suttareboda, Kilsbergsgården m. fl. (Se karta över friluftslivets utredning på Kilsbergens ostsluttning, bil. 2.)¹

Det vägnät, som betjänar friluftsområdet är för närvarande så utformat, att från en längsgående väg nedanför sluttningen ett flertal vägar följer tvärdalarna upp mot högplatån. Att dessa vägar inte har tillgång till den sammanbindningsväg, som löper inom skjutfältet på högplatån, måste be-

¹ Ej här medtagen.

tecknas som en stor olägenhet. Denna långsgående väg utmed sjöarna Ö. Hällsjön—Falkasjön—Stora och Lilla Axsjöarna—Gilsåssjön—Kärmen—Stora Noren borde rimligen höra till det för allmänheten oinskränkt tillgängliga vägnätet.

Sjösystemet inom östra delen av Kilsbergens högplatå, strax väster om Garphyttan, innehåller en rad sjöar och tjärnar av varierande storlek, från små gölar till tämligen stora vattenytor. De ligger insprängda i ett kuperat och intressant landskap, som har kvar sin vildmarkskaraktär. Vattensystemet ligger inom ett källsjöområde, varför vattenföroreningar inte förekommer. Vegetationen runt sjöarna består i huvudsak av barrskog uppblandad med enstaka lövträd. Området rymmer vidare en rad mossar och myrar, som med sin speciella, lågvuxna vegetation bidrar till omväxlingen och spänningen i landskapet. (Se bildserie, fotograferingspunkterna utmärkta på kartan över friluftslivets utredning, bil. 2.)¹

Sommarstugebyggandet har attraherats av Kilsbergsslutningarna. Såsom framgår av kartbilaga är denna ställvis ganska förtätad. Speciellt har områdena kring sjön Leken tagits i anspråk för tät sommarbebyggelse. Då denna sjö dessutom är en mycket livligt frekventerad badsjö, har sommartid svåra trafikproblem uppstått. Dessa skulle lösas om vägen som når E 18 strax väster om Leken, även inom skjutfältet kunde få utnyttjas som del i en rundfart kring sjön. Då sommarbebyggelsen även i övrigt sökt sig upp mot skjutfältets gräns, framstår områdena kring sjösystemet inom fältets östra del som ett naturligt närområde till bebyggelsen.

Sedan artilleriskjutskolans sommaren 1966 flyttats till annan ort torde Villingsbergs skjutfält huvudsakligen vara av betydelse för A 9 och I 3. Fältet har enligt kartan en längd av 16 kilometer och en bredd av 8 kilometer. Till jämförelse har från tillgängliga kartors visning sammanställts arealbilder av skjutfälten i Rinkaby, Skillingaryd, Tofta, Remmene, Marma, Grytan och Avaheden, vilka förefaller ha analog användning. Dessa skjutfält är mindre och genomgående smalare än Villingsbergsfältets. (Se bil. 3.)¹ Detta synes kunna antyda att en minskning i bredd av Villingsbergsfältet vore möjlig, åtminstone så att det ganska smala sjöområdet vid fältets östra gräns göres tillgängligt för allmänheten.

Länsarkitektkontoret vill därför ifrågasätta om icke, med anledning av artilleriskjutskolans flyttning, en modifiering av skjutfältets gränser vore möjlig, för att tillmötesgå friluftslivets angelägna utrymmesbehov i Kilsbergens östra delar. De delar av skjutfältet som då i första hand borde ställas till allmänhetens förfogande synes vara sjösystemet från Leken till Falkasjön inklusive den väster om sjöarna löpande vägen.

Drätselkammaren i Örebro stad (1.9.1966)

Drätselkammaren åberopar idrottsintendentens yttrande såsom sitt eget.

Idrottsintendenten (17.8.1966)

När militära skjutfält och övningsområden förlades till Kilsbergen i början av 1940-talet innebar detta ett svårt slag mot den fritidsaktivitet, som sedan många år utövats inom Kilsbergsområdet. Kilsbergen har sedan gammalt ett utomordentligt stort attraktionsvärde för befolkningen i Örebro län.

¹ Ej här medtagen.

Sjöarna, bärrmarkerna, skid- och terrängspår är utflyktsmål som året runt besökes av människorna från närliggande tätorter.

De flesta av dessa utflyktsmål ligga idag oåtkomliga och de områden, som kan besökas, är otillräckliga till sin storlek och bjuder icke tillräcklig variation ur natursynpunkt.

Den friluftsgård, som omnämnes i motionen, Annaboda, besökes ofta pr dag under vintersäsong av flera tusental människor, som till sitt förfogande för skidåkning endast har ett några kvadratkilometer stort område och där man efter bara några minuters åkning riskerar att komma in på av militäranordningar belagda områden.

Kilsbergen utgör kanske det allra bästa av mellersta Sveriges fritidsområden med ett utomordentligt vackert sjösystem, lämpligt för bad och fiske, med en skidterräng, som behåller skidföret ofta långt in i mars månad och med vackra utflyktsmål sommartid i rika bär- och svampmarker.

Den omständigheten att ett naturområde med sådana kvaliteter nästan helt skall vara utnyttjat för en friluftssäskande allmänhet måste bedömas som mycket otillfredsställande.

Dessa synpunkter måste bedömas ännu mer beaktansvärda idag med ökat intresse för friluftsliv, bättre kommunikationer, ökad befolkning i närliggande tätorter, än under krigsåren i början av 40-talet, när ofredsåren lade hämsko på intresset för friluftsliv.

Avsaknaden av eget kustområde och försämrade badmöjligheter i vissa sjösystem accentuerar ytterligare behovet av ett mera intakt Kilsbergsområde för befolkningen i Närke och Bergslagen.

Intresset för friluftsliv och motionsfrämjande sysselsättningar omfattas f. n. av allt flera kategorier människor och behovet av rekreation i lämplig och lättillgänglig natur är av uppenbar betydelse för den moderna människan, och att Kilsbergen är det naturliga utflyktsmålet för Örebroregionen med minst 200 000 människor inom bekvämt dagsreseavstånd är också lika uppenbart. Härtill kommer att Kilsbergen vid veckosluten även besökes av människor som bor utanför länet och har reseavstånd på bortåt 10 mil. Det föreligger idag också stort intresse av att utvidga de organiserade fritidsaktiviteterna i Kilsbergen med ytterligare fasta anläggningar. Sådana åtgärder är dock svåra eller ibland helt omöjliga att genomföra antingen på grund av närheten till riskområden eller på grund av begränsad marktillgång.

Den omständigheten att cirka 25 år förflutit sedan beslutet fattades om en förläggning av skjutfältet till Kilsbergen bör kunna vara anledning till en omprövning av de tekniska och militära krav, som utgjorde motiven för riksdagens beslut i början av 1940-talet. Bl. a. torde bedömningen av transportfrågan nu kunna ske från helt andra utgångspunkter och förutsättningar.

En prövning av de militära aktiviteterna i Kilsbergen bör ske i första hand för att ersätta dessa med andra förläggningsorter och i andra hand för att åstadkomma en begränsning av områdenas nuvarande storlek.

Försvarets fastighetsnämnd (28.2.1967)

Villingsbergs skjutfält är ett av arméns viktigaste och mest utnyttjade artilleriskjutfält. Det utnyttjas i första hand av Svea artilleriregemente och Bergslagens artilleriregemente, vilka förband för den övervägande delen av

sina artilleriskjutningar är hänvisade till detta skjutfält. Även andra artilleriförband utnyttjar fältet tidvis för mera utrymmeskrävande skjutningar. Slutligen är Livregementets grenadjärer hänvisat till detta fält för sina stridsskjutningar och huvuddelen av sina förbandsövningar i övrigt.

Mycket betydande investeringar har gjorts i skjutfältet med tillhörande anordningar. Det i fältets sydvästra del befintliga övningslägret för artilleriförbanden har sålunda sedan år 1945 dragit investeringskostnader av storleksordningen 12 milj. kr. Livregementets grenadjärers övningsläger vid Falkasjön i fältets östra del har dragit kostnader av storleksordningen 4 milj. kr. Vågar har anlagts och förbättrats för en kostnad av i runt tal 3 milj. kr. Betydande belopp har även nedlagts i fasta utbildningsanordningar o. d.

En flyttning av Villingsbergs skjutfält förutsätter att ett lämpligt och för ändamålet tillräckligt stort markområde kan ställas till förfogande för anordnande av ett nytt skjutfält. Området bör omfatta en areal av 10 000—15 000 hektar och vara beläget inom rimligt avstånd från de förband, som nu utnyttjar Villingsbergs skjutfält. Det bör därför vara beläget någonstans i Mellan-Sverige. Tidigare gjorda utredningar, senast den utredning som verkställdes av 1959 års skjutfältsutredning, har visat att det torde erbjuda mycket stora svårigheter att inom denna del av landet finna ett tillräckligt stort och lämpligt beläget område, inom vilket ett skjutfält skulle kunna anordnas utan betydande sociala och samhällsekonomiska konsekvenser. — Förutom sådana konsekvenser från civil synpunkt har man även att beakta de mycket stora kostnader, som med nödvändighet måste uppkomma i samband med att ett område med den omfattning och det läge, varom här är fråga, utlägges till skjutfält. Enbart kostnaderna för markförvärv, in-trängsersättningar o. d. torde komma att uppgå till några tiotal milj. kr. Därtill kommer kostnaderna för erforderliga förläggningar, vågar, utbildningsanordningar m. m. Även dessa kostnader torde mot bakgrunden av vad som nedlagts på Villingsbergs skjutfält och det numera väsentligt högre kostnadsläget uppgå till några tiotal milj. kr.

De sociala, ekonomiska m. fl. konsekvenser, som kan förutsättas uppkomma i samband med anordnandet av ett nytt artilleriskjutfält i Mellan-Sverige, föranleder den allmänna bedömningen från fastighetsnämndens sida att anordnandet av ett sådant fält endast bör övervägas om det gäller att härigenom tillgodose ett civilt samhälleligt intresse av mycket hög angelägenhetsgrad. Tillgodoseendet av behovet av utrymme för avkoppling, rekreation och fysisk träning för befolkningen inom Örebroregionen synes i och för sig vara ett viktigt samhällsintresse. Nämnden kan dock inte undgå att göra den reflexionen att det inom regionen torde finnas tillgång till mycket stora markområden, vilka — såvitt nämnden på basis av kartstudier och utan någon närmare utredning kan bedöma — synes väl lämpade för friluftsliv och som inte är berörda av någon militär övningsverksamhet. Nämnden ifrågasätter därför om inte behovet av fritids- och rekreationsområden inom Örebroregionen utan alltför stora olägenheter kan tillgodoses utan att man skall behöva tillgripa en så omfattande och med vittgående följder förenad åtgärd som att ersätta Villingsbergs skjutfält med ett nytt skjutfält på annan plats.

Slutligen vill fastighetsnämnden i detta sammanhang ta upp en av herr Andersson i Örebro genom interpellation i riksdagen väckt fråga rörande åtgärder för att göra kilsbergsområdet bättre tillgängligt för fritidsändamål. Herr Andersson har i interpellationen, som besvarades av chefen för för-

svarsdepartementet den 8 december 1966, frågat om departementschefen var beredd vidtaga sådana åtgärder — t. ex. genom en förflyttning av Livregementets grenadjärers övningsläger vid Falkasjön till annan plats och i samband därmed en arrondering av gränsen mellan lägret och fritidsområdet — att kilsbergsområdet i högre grad än som nu är fallet blev tillgängligt för fritidsändamål. Härutinnan vill fastighetsnämnden anföra att den ifrågavarande östra delen av skjutfältet utgör det område, till vilket regementet är hänvisat för sina stridsskjutningar och huvuddelen av sina förbandsövningar i övrigt. Denna lokalisering är föranledd av att det härigenom möjliggjorts för regementet att på sådana tider, då fältet icke i sin helhet är ianspråktaget för artilleriskjutningar, utföra sina stridsskjutningar samtidigt med till sin omfattning mera begränsade artilleriskjutningar, varvid fördelen av gemensamt riskområde uppnås. Huruvida några möjligheter föreligger att genom flyttning av regementets övningar och övningslägret justera skjutfältets östra gräns till förmån för det utanförliggande fritidsområdet utan att väsentligt försämra övningsmöjligheterna vid såväl artilleri- som infanteriskjutningar eller åsamka det allmänna icke försvarbara kostnader kan inte avgöras utan en ingående utredning. Nämnden är för sin del beredd att — därest en sådan utredning befinnes påkallad — verkställa densamma.